

גמ פשוט פרק עשירי בבא בתרא

קעד.

עין משפט נר מצוה

קבל א מיי פכ"ה מהל' מלוה וזה ה"ל וזני' כשנתן וצ"מ מנע עשין אז טושי"ע ח"מ פ"י קטט טע"ף ח' ת"י:

קבל ב ג מיי פכ"ה ה"ל ג סמנ שס טושי"ע ח"מ טע"ף ע"י:

קלד ד ה מיי שס ה"ל ו טע"ף ח' ת"י:

סמנ שס טושי"ע ח"מ פ"י קטט טע"ף ח' ת"י:

רבינו גרשום

חזון מערב. הא דקאמר בבבאי' דבין כך ובין כך לא יפרע מן הערב: צידוק בבסי' יצחק ממשעבדי בצינן באחד שאמר לאשתו היה זה גיטך על מנת שתביאי אצולתי ואבד אצולתי אינו גט: רשב"ג אמר נותן דמיה והוי הוא [גט] לית הלכתא כוותיה: וראיה אחרונה. בבסי' סנהדרין אמר רשב"ג מה עשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים ולא היה יודע שיש לו ראיה והביא לו ראיה כ"י: כולן לשון ערבות הונא ורב פפא במלוה בשטר דפרין התם שום הימומים ל' יוס בשלמא לרב הונא מוקי לה בשטרי אלא לרב פפא במאי מוקי לה אמר לך רב פפא איבעיא להו בתמיה אשה משום חיינא אכל בצעל חוב בשטר לא מני מוקי לה אלא מיירי דאי אפילו בשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מלוה נינהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליושע שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעמי ואפילו גדולים נינהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה התקבלתי דהוי כמלוה בשטר מה י"ז לא לכתיב המלוה להושיע לערב לגבות מיתמי מאחר שהלוה לא כתב כלום והיה נראה לפרש דאם כתב צו התקבלתי גובה היינו אס כתיב בשטר התקבלתי מן הערב שקב חובו למלוה כלום להכי אין לו עליו כלום אלא הקבלן אפי' יש נכסים ללוה: מאן היה לילקויה ההוא דיינא אלא רב חנן בר אבא. דקסבר נכסויה דבריה אונן רבין ליה ולא דבריה לו לפרע מן הנכסים דהיינו שפרע על שיתבע מן הלוה תחלה דשמו אילו תובע הוה היה פורעו ממקום אחר: ההוא ערבא ידמי. שיהי א' ערב של אביהו במלוה שפח ומת האב והיה הערב ליתומין פורע החוב למלוה מנכסיו של עצמו מקמי דלודיענהו ליתמי והיה רוצה הערב לגבות מן היתומין מה שפרע למלוה: רב פפא אמר פריעת בעל חוב. למלוה במלוה שבעל פה ואין בה קנין לא חיוב הוא לפורעו כיון דאין לו שטר ולא ערית וקנין אלא מצוה היא שיפרע לו והוא מלוה על פה ואילו היה הלוה קיים ולא היה רוצה לקיים מצוה זו הוי בית דין חובטין אותו עד שיאמר רוצה אני ויפרע והשתא שבת ובני יתומין קטנים הן יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו עד דגילי והלכך לית עליהו לפרוע לא למלוה ולא לערב מלוה ולא פריעי ליה להאי ערב

מקמי דלודיענהו ליתמי בוי'. מיהר לפרוע ולא הודיעם אס ירצו לפרוע לו כלום שאם היה מודיעם שמה היו פורעין? מיהר אס לא היו רוצים לפרוע נפרע מן הערב דהיינו אין לו נכסים ללוה דודאי אס אין לו נכסים (א) (שאיין) יכול הערב לדחמו עד אחר שיסכיר עצמו ויקנה נכסים מה לו אס ידחה אותו עד שיגדלו הימומים מה לי אס ידחה אותו עד שיסכיר עצמו: (ב) **ואם כתב בו התקבלתי.** שכתב בעל חוב כן גובה בשלמא לרב הונא משכמת לה בשמיני מודה דליכא למיחש לנררי אלא לרב פפא היכי משכמת לה וא"ת אי בשמיני מודה אפי' לא כתב התקבלתי יש לדחמו דכי לא כתב התקבלתי להכי לא גבי מיתומים דחיישי' שמה לא גבה המלוה ממנו ומשני שאני התם דלהכי כתב ליה התקבלתי דליהוי כמיה אלס וליהוי כמלוה בשטר וכן גרס רבינו חננאל משכמת לה בשמיני מודה ופרש כדפרישי' דלמי שמוס דהוי (ג) בשטרא וקשיא לו דבערכין פ' שום הימומים (דף כג: טס) מונח דליירי ר' הונא ורב פפא במלוה בשטר דפרין התם שום הימומים ל' יוס בשלמא לרב הונא מוקי לה בשטרי אלא לרב פפא במאי מוקי לה אמר לך רב פפא איבעיא להו בתמיה אשה משום חיינא אכל בצעל חוב בשטר לא מני מוקי לה אלא מיירי דאי אפילו בשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מלוה נינהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליושע שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעמי ואפילו גדולים נינהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה התקבלתי דהוי כמלוה בשטר מה י"ז לא לכתיב המלוה להושיע לערב לגבות מיתמי מאחר שהלוה לא כתב כלום והיה נראה לפרש דאם כתב צו התקבלתי גובה היינו אס כתיב בשטר התקבלתי מן הערב שקב חובו למלוה כלום להכי אין לו עליו כלום אלא הקבלן אפי' יש נכסים ללוה: מאן היה לילקויה ההוא דיינא אלא רב חנן בר אבא. דקסבר נכסויה דבריה אונן רבין ליה ולא דבריה לו לפרע מן הנכסים דהיינו שפרע על שיתבע מן הלוה תחלה דשמו אילו תובע הוה היה פורעו ממקום אחר: ההוא ערבא ידמי. שיהי א' ערב של אביהו במלוה שפח ומת האב והיה הערב ליתומין פורע החוב למלוה מנכסיו של עצמו מקמי דלודיענהו ליתמי והיה רוצה הערב לגבות מן היתומין מה שפרע למלוה: רב פפא אמר פריעת בעל חוב. למלוה במלוה שבעל פה ואין בה קנין לא חיוב הוא לפורעו כיון דאין לו שטר ולא ערית וקנין אלא מצוה היא שיפרע לו והוא מלוה על פה ואילו היה הלוה קיים ולא היה רוצה לקיים מצוה זו הוי בית דין חובטין אותו עד שיאמר רוצה אני ויפרע והשתא שבת ובני יתומין קטנים הן יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו עד דגילי והלכך לית עליהו לפרוע לא למלוה ולא לערב מלוה ולא פריעי ליה להאי ערב

רצן שמעון בן גמליאל אומר אס יש נכסים ללוה. אחד ערב ואחד קבלן לא יפרע אלא מן הלוה: **במשנתו.** ולא צריכינא: חזון מערב משנה זו אלא יפרע מן הקבלן ואע"פ שיש נכסים ללוה כרבנן: **ולידן.** בני שחזו במסכת סנהדרין צ"ל זה צורר [הא] שני משניות של רביה (א) זו כל זמן שבצ"ל רביה כו' בראשונה הלכה כמותו בלאחרונה אין הלכה כמותו: **כולן לשון ערבות** הוה רביה לשון הלוהה קאמר הלוהה הוא יהיה לוה ואני פורע אס לא יפרע לך: **מן לו.** מסור הממון בידו ואני אפרענו לך אין כן לשון הלוהה אלא שלימותיה דהאי דקאמר תן לו עבד מלוה: **לשון ערבות ערבות.** לא שאל קאמר הלוהה ולי"ש קאמר תן לו: **ורב חסדא אמר כולן לשון קבלנות** הוה ואפי' תן לו ואני ערב אפי' הלוהה ואני פורע הלוהה ואני חייב הלוהה ואני נותן לך: **בר מהלוהה ואני ערב** דמיון נקט לשון הלוהה ולשון ערבות או מלוה מכלל קבלנות: **ורבא אמר כולן לשון ערבות** אס אפילו הלוהה ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב דמשמע אני אפרע בשבילו אס לא יפרע הוא: **בר מסן לו ואני נוסן לך.** וכ"ש תן לו ואני קבלן. וקיימא לן כרבא דהוא בתרא. ודוקא תן לו ואני נותן דשניה לשון מתנה (ב) משמע קבלנות שבאותו לשון שזוהו למסור לוה קבל עליו לפרעו דמשמע כאלו קבל הוא עצמו מיד המלוה. בערבות לא יפרע מן הערב תחלה אלא מן הלוה ובקבלנות מתחלה שירצה יפרע כרבנן דמתנימין אכל אס נשא ותמן ציד אין למלוה על הלוה כלום: **אינון ערביני ביה.** כדכתיב (משל' כג) אס אין לך גלמים למה יקח משכבך מתמחה וכתב (שם) ר' יצחק איך העצובת הלוה: **וקיימא לן לא יתבע מן הערב תחלה.** אין נכון להטריח את הערב חנם דלמא מפלי ליה לוה והוא הדין לנכסי דמינא למה נזיל נכסיו להוריד בהן את המלוה חנם שמה יקלוקו לוה במעוה ולא יטורך לירד נכסיו: **הוא ערבא דיסמי.** אביהם לוה בחיי וזה נעשה ערב למלוה בשבילו ולאחר מותו פרע הערב תחלה מקמי דנתבעניהו ליתמי חומר משלו פרע ולא משל יתומים שלא הספיקו לתבעם ועשה חומר עליהם ותוצעם: **פריעת בע"מ מלוה.** הערב עשה נעשה בע"מ ומלוה על פה הוא ומלוה לפרעו ואס יתומים פחותים מיי"ג (ג) דלאו בני מיעבד מלוה נינהו וכי גדלי לשתעי דינא בהדייהו כדאמר בחזקת הדמים (לעיל ג:) גבי עובדא ד' דרבה בר שרשו: **רב הונא בריה דרב יושע אמר.** לעולם יתמי בני מיעבד מלוה נינהו כדאמר בערכין דפרק שום הימומים (דף כג:) יתמי דאלכיל דלאו ידיהו לזילו בתר שיבקייהו אלא היינו טעמא דלא גובה ערב מיתמי עד גדלי וידעו לטעון ולחזור אחר דייס דליכא לתימר בעיני דבזמן הוה אסתפיה אביהם למלוה בחיי לפטור את הערב והלכך (ד) על מלוה על פה איכא למיחש דלמא פרעיה אבוהון בחיי ואע"ג דקיי"ל לקמן בפירקין [קטו]. מלוה על פה גובה מן היורשין הני מילי כגון דשמתוה ומית בשמתיה אי נמי כשחייב מודה. ופסקין לקמן [ע"ג] הלכתא כרב הונא בריה דרב יושע דאמר דלא חיישין לתימי לאו בני מיעבד מלוה נינהו אלא בכל חוב שאנו יודעין שלא פרעו אביהן בחיי או שאין אנו יודעין אלא שאמר אביהן תנו ונתנין דפסקין בערכין [כג:] ואין ממתנין עד גדלי כששלחו מתם דהלכתא כרב הונא בריה דרב יושע [ע"ג]. ורבא נמי דפסק בערכין (ס:) הלכתא דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא אס כן רביית אוכלת בהן ואס אמר תנו ונתנין נראה בעיני דלא פליג אדרב הונא (י) כיון דחייב מודה כמאן דאמר תנו דמי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רב הונא איירי בחייב מודה אף על גב דלא אמר תנו ורבא איירי בצאמר תנו אף על גב דאין חייב מודה וכל זה גבייתן ממקרקעי דיתמי. ונראה בעיני דבזמן הוה אסתפיה אביהם למלוה בחיי לפטור את הערב דשבק להון אבוהון כמו שתקנו הגאונים כמתבאר אשה דפסקין הלכתא ממקרקעי ולא ממשלטי ואפילו הכי נהגו לגבות ממשלטי ומציא אני רביה מההוא דמתבאר (דף טו.) דארנקי דמחזא דאשה גובה כמתבאר מהם משום דאסתמתייהו עלייהו והוא הדין לבעל חוב דגבי משלטי דיתמי היכא דידוע לנו שאביהן היה חייב לוה וכן הלכה למעשה דהא אמרינן לקמן [קטו]. מלוה על פה גובה מן הימומים כדי שלא מנעול דלת בפני לוחן ואי ממשלטי דשבק להון אבוהון לא גובהו אין לך נעילת דלת גדול מזה דהא לא שכיחי לן מקרקעי:

(א) צ"ק פט. כמותו. עו. סנהדרין לא: יצחק ל. ע"ה. גבי' לה: כמותו כ"ל. (ב) (צ"ל אהן.) (ג) רש"י. (ד) וכתובות מהל' (ט) [לעיל קע"ג.] (ו) [כתובות פ"ג ע"ב כ"ג.] (ז) [ב"ב ד"ה (א) (ז"ל רש"י ל"ג ע"ב מ"ו ע"ב ט"ש.] (ח) ע"ך ל"ג ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) הרשב"ם דיה ואלה וכו' של רביה כל זמן שצ"ל ומיתו ונמק: (ב) ר"ח בר מנן וכו' ורובשמו קבלות: (ג) ר"ה פריע וכו' מייב: (ד) ר"ה פריע וכו' מייב: (ה) תוס' ד"ה ואת ד' נמק: (ו) ר"ה בר הונא ר' דבין דחייב מתה וכו' וכל הני גביית היינו מקרקעי וכו' דמנון הוה כיון דליכא: (ז) תוס' ד"ה ואת ד' דהוי כששטר אוקשאי: (ח) בא"ד למאן דפרין אדרבה כו' ודכרי' בקונטרס דאי לא הוה דלמפסי כרי לערב לא הוה מקבל ליה בערבות אס מיהא כ"ל:

מוסף רש"י

לא יפרע מן הערב. תחלה עד שיבער את הלוה לדין ויחייבוהו ביד וס' אין לו מה לשלם אחר יפרע מן ערבו (וע"ל קע"ג.) לא יתבע ערב תחלה. עד שיבער מן הלוה ולא יהא לו מה לפרוע (בכריתות ח.). פריעת בעל חוב במלוה. מלוה עליו לפרוע חובו ולאמת דבין, דכתיב כי נקח שטחן מן הלוה שטחן נקח ונקח שטחן נקח (כתובות פ"ג ע"ב ב"מ טו.). ויתמי לאו בני מיעבד מלוה נינהו דקטנים הן אלא יתמי עד שיעדלו (ש"ב כב.) אימר צריי אתפסיה. אביהם מן נעל חובו עשות מיתה ולא הספיקו לטול את השטר מידו (שם).

מוסף תוספות

א. עין בראשונה, ולכאורה משמע 'מתמי' דלא הוה הכרחי.

כלום אבל אי היה בשטר היו מחויבין לפרוע: ורב הונא בריה דרב יושע. אמר להכי לא פרעי יתמי כלום לערב דאיבין קמי דמת סמא אתפסיה צריי למלוה כשיעור